

Alper Görmüş Duymuş Yazmış. . . Medya Eleştirisi Nasıl Yapılmamalı?*

Tora Pekin
torapekin@gmail.com

Özgür Gökmen
og@ozgurgokmen.net

Türkiye’de medya eleştirisi, giderek Türkiye medyasının rengine bürünüyor. Bununla yaşamak zor. Evveliyatı da vardır ama özellikle Medyakronik günlerinden beri Türkiye medyasının sorunlarına işaret eden Alper Görmüş’ün medyayı eleştiren yazılarında da artık kendisinin işaret edegeldiği sorunlarla karşılaşılıyor. Asli derdimiz, sorunlu bir gazeteciliğe dayanarak, sorumlu bir medya eleştirisi yapılamayacağını söylemek. Örnek bol. Fakat yakın zamanlılardan bir tanesi çok çarpıcı. Onun üzerinden yürüyelim. 5 Ocak 2010 tarihli Medyaironik şu cümlelerle başlıyor:

İngiliz *The Sunday Times* gazetesi, geçtiğimiz yılın 12 aralıkta Kopenhag’da yapılan İklim Değişikliği Zirvesi öncesinde “Dünyayı kurtarmak için 20 yol” başlıklı bir haber yayımlamıştı. Gazetenin “20 yol”undan biri de İstanbul Belediyesi’nin geçtiğimiz yılın başında hizmete soktuğu metrobüs projesiydi. Haberi okurken, bizim gazete ve televizyonlarımızın, “metrobüs” deyince akıllarına neden “arızalanmış metrobüs”ten başka bir şey gelmediği üzerinde düşündüm.¹

Alper Görmüş, *The Sunday Times* haberini okuyup bizim gazete ve televizyonlar üzerine kafa yorarken, biz de Alper Görmüş acaba hangi haberi okumuş diye düşünüyoruz. Öyle ya, dizelle çalışan, raylı sistemi dışlayan, bırakın küresel ısınmayı durdurmayı, İstanbul trafiği için dahi kalıcı bir çözüm sunma olasılığı sunuyor gözükmeyen “metrobüs”ün *The Sunday Times*’ın ya da –İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin bülteni dışında– başka herhangi bir yayının dünyayı kurtarmak için önerdiği bir yol olması?.. İnsanın akli pek kesmiyor. Zaten Alper Görmüş de “bir gazeteci olarak merak edip” okudum diyerek aktardığı haberin kaynağına baksa, bahsedilen 20 yolun arasında böyle bir şey olmadığını görecek. Görünce de herhalde en azından bu örneği kullanmayacak. Andığı yazının tam başlığı, “Dünyayı kurtarmak için 20 kanıtlanmış yol”.²

**Birikim Güncel*, 23 Ocak 2010.

¹Alper Görmüş, “Eleştirel olmak, muhalif olmak, düşman olmak...”, *Taraf*, 5 Ocak 2010, <http://taraf.com.tr/makale/9362.htm>, Erişim tarihi: 7 Ocak 2010.

²“Dünyayı kurtarmak için 20 denenmiş yol” diye çevirmek de mümkün. Charles Clover, “20 proven ways to save the Earth”, *The Sunday Times*, 29 Kasım 2009,

Ama merak etmemiş işte. Acaba örneklerden bağımsız olarak varacağı sonuçtan emin olduğu için mi?

Metrobüs Dünyayı Kurtarıyor

Görmüş'ün argümanı şu: Saygın bir İngiliz gazetesi *dahi* metrobüsün hakkını, üstelik onun dünyayı kurtaracak 20 yoldan biri olduğunu teslim ederek verirken, biz onunla ilgili sadece olumsuz haberlere maruz kalıyoruz. Çünkü bizde gazeteciler eleştirel olmak ile muhalif (giderek düşman olmayı) birbirine karıştırıyorlar. Görmüş'ün ifadeyle:

'Gazeteci muhalif olmalı' klişesi, bütün gösterişine rağmen doğru değil. Doğrusu gazetecinin 'eleştirel olması'dır. Bu da bir durumu, olguyu bütün yönleriyle okurun dikkatine sunma ahlakına tekabül eder.

Bu eleştiri yapan, bir durumu, olguyu okurun dikkatine bütün yönleriyle sunmayı "bir ahlak meselesi" olarak ele alan kişinin, en azından "yayımla(n)mıştı" dediği kaynağı beyan ettiği üzere okumuş olması gerekir, değil mi? Ama Görmüş okumamış olmalı; çünkü okusa, başlığını andığı yazıda kendi aktardığı bilgiye rastlayamayacak. Peki, böyle bir şeyi durduk yere uydurmayacağına göre acaba bu haberi nerede görmüş?

Süre bakımından en yakın kaynak, herhalde üstünde durduğumuz yazısında da andığı, *Yeni Aktüel*'deki kendi yazısı.³ İlginç olan, orada orijinal kaynağı okuduğunu iddia etmiyor. Belki de "bir bilgi basıldıysa doğrudur," efsanesine Görmüş de inanıyor; varsın olsun, inandığı bilgi gene kendi yazısında yer alsın. Ama böyle değildir herhalde. *Yeni Aktüel*'deki yazının da bir kaynağı olmalı. (Bu arada anlıyoruz ki *Yeni Aktüel*'i kimse okumuyor, zira bir Allahın kulu dahi uyarmamış Görmüş'ü bu metrobüs güzellemesi nedeniyle.)

Ağda kısa bir arama tek adres gösteriyor, TGRT'nin 30 Kasım 2009 günlü haberini. *The Sunday Times*'in yayınından bir gün sonra TGRT "İşte dünyayı kurtaracak projeler" başlıklı bir haber yapmış. Haberin video kaydını seyretmek de, metnini okumak da mümkün. Biz cümle düşüklüğüne müdahale etmeden haberin spotuyla yetinelim:

İngiliz *The Sunday Times*'in hafta sonu ekinde, küresel iklim değişikliği konusunda dünyayı kurtaracak 20 projeyi masaya yatırdı. Örnek gösterilen projeler arasında, İstanbul'da faaliyet gösteren metrobüsler de yer alıyor.⁴

Güzel. Haber öyle bir kurulmuş ki buradan da, Görmüş'ün yazısında tartışmaya yer bırakmayacak biçimde söylediğine benzer bir sonuç çıkıyor: "Dünyayı kurtaracak 20

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/environment/article6931775.ece>, Erişim tarihi: 7 Ocak 2010.

³*Yeni Aktüel* 206, 10-23 Aralık 2009, s. 11.

⁴"İşte dünyayı kurtaracak projeler", <http://getir.net/tg1>, Erişim tarihi: 7 Ocak 2010.

proje var. Bu projelerden biri, metrobüsler.” Yoksa Görmüş’ün kaynağı aslında *The Sunday Times* değil de TGRT mi? Görmüş acaba *The Sunday Times*’ın değil de, TGRT’nin haberini mi aktarıyor?

Metrobüs denen taşıtı biraz olsun tanıyan biri, hele gazeteciye, TGRT’nin haberinden en azından kuşkulanmalıdır. Gerçekten bu aletin fosil yakıtla çalışıyor olması bile “dünyayı kurtaracak 20 proje” haberine ihtiyatla yaklaşmamızı gerektirmez mi? Ama Görmüş’ün kaynağı zaten TGRT olmasa gerek. Zira Görmüş yazısında TGRT’nin haberinde yer almayan bir unsura yer veriyor: *The Sunday Times*’da yayımlanan haberin başlığına!

Peki, Görmüş’ün başlığını andığı yazıda metrobüslere dair bir şey yoksa, TGRT de Görmüş’ten önce onunla benzer bir şekilde metrobüsleri “dünyayı kurtaracak 20 proje”den biri olarak göstermişse, bunu nereden çıkarıyorlar?

Cevabı aramak için yukarıda açık künyesini verdiğimiz yazının ağ baskısıyla yetinmeyelim. Matbu haline de bakalım. 29 Kasım 2009 tarihli *The Sunday Times Magazine*, “Just A Lot Of Hot Air?” ibaresini içeren bir kapakla yayımlanmış ve baştan sona iklim değişikliğine ayrılmış. Şimdi oldu. Zira TGRT de haberinde *The Sunday Times*’ın ekinden bahsediyordu. 76 sayfaya yayılan dergide 12 ayrı yazı/haber/söyleşi var. Görmüş’ün başlığını andığı Charles Clover imzalı yazı, “Dünyayı kurtarmak için 20 kanıtlanmış yol”, derginin 35-36. sayfalarında. İlerleyen sayfalarda, Richard Girling imzalı, başlığını “Daha çok çalışmalı” olarak çevirebileceğimiz, çok daha kısa bir yazı var.⁵ Britanya’da çevre konusunda iyi bir başlangıç yapan İşçi Partisi hükümetinin bugünkü siyasetinin gönülsüz olduğunu ve ilerlemenin durduğunu söyleyen bir yazı. *The Sunday Times Magazine*, yazıyı, Girling’in “acımasız bir dönem sonu raporu” sunduğunu söyleyerek takdim etmiş. İşte tam bu yazının bittiği yerde, “Dünyanın geri kalanı ne yapıyor?” başlıklı tek bir sütun görüyoruz. Haber içinde kutu diyebileceğimiz türden. Bu sütunda, TGRT’nin haberinde bir kısmını andığı, bir kısmını atladığı, çok kısaca yer verilmiş altı örnek var: Delhi, İstanbul, Fransa, Maldivler, Şikago, Paris. “İstanbul: Hızlı Otobüsler” başlığı altında İstanbul’dan iki cümle ile bahsediliyor:

Türkiye’deki en kalabalık, kirli köprülerden biri olan İstanbul’daki altı şeritli Boğaziçi Köprüsü’nü geçmek, bu sene metrobüs (*Bus Rapid Transport*) kendi şeridine sahip olana dek üç saat sürebiliyordu. Yolculuk artık 25 dakika sürüyor ve günde 800 bin yolcu bekleniyor.

İşte cevabı bulduk. TGRT’nin haberine tekrar bakalım. TGRT haberinde sadece yukarıda bahsi geçen örneklerle değil, İtalya, İspanya, Norveç, İngiltere gibi örneklerle de yer veriyor. Çünkü TGRT ne yapmış? Birbirinden tamamen bağımsız, içerikleri ve hacimleri tamamen farklı iki yazıyı almış, birbirine çarpmış. 63. sayfadaki “Dünyanın

⁵Richard Girling, “Must try harder”, *The Sunday Times Magazine*, 29 Kasım 2009, s. 62-63. Yazının ağ baskısı: “Britain must try harder”, *The Sunday Times*, 29 Kasım 2009, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/environment/article6931574.ece>, Erişim tarihi: 7 Ocak 2010.

geri kalanı ne yapıyor?” başlıklı sütundan arzu ettiği satırları güzelce cımbızlamış ve 35-36. sayfalardaki “Dünyayı kurtarmak için 20 kanıtlanmış yol” yazısının içine yedirmiş. Yani, 63. sayfadaki İstanbul’a dair iki cümleyi, bambaşka bir haberin parçasıymış gibi göstermiş. Bununla da kalmamış. Metrobüsü yamamak istediği yazıdaki “yol” kelimesini atmış, yukarıda anılan başka ülkelerdeki örnekleri de “proje” olarak anmış. Böylece *The Sunday Times Magazine*’deki, “dünyayı kurtarmak için kanıtlanmış 20 yol”, oluvermiş “dünyayı kurtaracak 20 proje”; metrobüs de, bu projelerden biri!.. Bu basit bir yanlış değil. Haberın çarpıtılması. Düpedüz yanlış bilgilendirme. Hem de bir haberin çarpıtılarak, kamuoyunun nasıl manüpile edilebileceğini görsünler diye İletişim Fakülteleri’nde ders kitaplarına girebilecek türünden.

Görmüş’ün, andığı kaynağı görmüş olsa, TGRT ile aynı şeyi yapacağını düşünmek güç. Ama belli ki kaynağı gerçekten merak etmemiş işte, herhalde varacağı sonuçtan emin. Örnek(ler) onun için sadece birer araç; ister doğru olsunlar, ister yanlış. Lakin, evet, nihayetinde gazeteci de hata yapar ama bir “medya eleştirisi” yazısında böyle hayati bir hatanın nasıl yapılabildiğini anlamak çok daha güç.

AKP’li belediyenin uygulaması olduğu için değil; metrobüs mazotla çalışan, tüm numarası İstanbul’da daha önce denenmiş ve *vazgeçilmiş* tercihi yol olan, bu nedenle doğal olarak diğer şeritleri daraltıp trafik sıkışıklığına, buna bağlı olarak da daha fazla karbon salınımına sebebiyet veren ve nihayet kalıcı olmadığı da aşık bir uygulama olduğu için.⁶ Üstelik yanlış araçların satın alındığı, milyonlarca lira zarar edildiği iddiaları, ambulanslar için servis yolu kalmadığı itirazları. . . Alper Görmüş’ün düşmanlığa bağladığı olumsuz haberlerde bunlar da vardı. Yolda kalmış metrobüsü iten yolcular dünyanın neresinde kent haberi olarak yayımlanmaz? Buna karşın doğrudur, aletin kendisi diğer otobüslere göre daha az yakıt tüketiyordur, trafikten bir miktar aracı (bu arada dolmuşları) eksiltmiştir ve bunun sonucu olarak da bir miktar karbon salınımı azalmıştır. O hattı kullanan ve metrobüsü tercih eden yurttaşların hayatını da kolaylaştırmıştır. Ve tüm bunların karşılaştırmalı bilgisinden, konuyla ilgili bilimsel verilerden yoksun olmamızda, şehircilik, bilim, yurttaş hakları gibi kategorilerin yanında bir gazetecilik eksikliği olduğu da açıktır. Lakin bu gazetecilik eksikliğini giderilmesi için Görmüş’ün eleştirisini kendisine yöneltilim: O bu eksikliği gidermek için gerekeni mi yapıyor, yani bir olguyu, bir durumu bütün yönleriyle okurun dikkatine mi sunuyor, yoksa başkalarını suçladığı gibi aslında kendisi de tam aksini mi yapıyor?

“Cami yapacaksınız dediler”

Alper Görmüş yazısının alıntıladığımız bölümünün devamında meramını anlatabilmek için bir örnek daha vermiş, bu da ilki kadar “anlamlı”:

⁶Metrobüslerle ilgili itirazları derli toplu dillendiren, İstanbul dışındaki okurları da aydınlatabilecek bir yazı için: Serdar Değirmencioglu, “Bir Keyfiyet Düzeni: Metrobüs”, *Bianet*, 31 Ekim 2009, <http://bianet.org/bianet/biamag/117980-bir-keyfiyet-duzeni-metrobus>, Erişim tarihi: 8 Ocak 2010.

O günlerde *Yeni Aktüel*'de bu karşılaştırmayı, gazetecilerin "muhalif" olmalarıyla "eleştirel" olmaları arasındaki farkı anlatmanın bir aracı olarak kullanmış, kısa bir değerlendirme yapmışım. Bugün ise daha taze bir örnek üzerinden (Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin, korkulduğu gibi "cami" yapılmayıp 18 ocakta yeniden açılacak olması haberi) eleştirelilik, muhaliflik ve düşmanlık arasındaki farklar üzerine yazmak istiyorum.

Görmüş, bu ikinci örneğinden çok emin ki yazısının ara başlıklarından birini de şöyle koymuş: "'Tiyatroyu yıkıp cami yapacaklar!'" Cami mi? Cami de nereden çıktı? Gerçekten de bu nasıl bir gazeteci belleği ki bir yıl önceki olayı hatırlamıyor, bilgiyi kontrol etme ihtiyacı da duymuyor. Arşiv ortada: Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin yıkımında caminin sözünü eden oldu mu? Caminin sözünü eden, bir Kadir Topbaş, bir de Bugün gazetesinde konuya ilişkin yazısında tiyatrocunun Nedim Saban'a hakaret etmek için "hahambaşının oğlu" diyecek kadar aklını kaybeden Aykut Işıklar (*Bugün*, 4 Ocak 2009). Topbaş işi daha da ileri götürerek o gösterilere katılanları videoya çektiklerini, yeni sahnenin açılışında teşhir edebileceklerini söylüyor.

Taksim Camii projesi uzun yıllar AKP ve öncülü partilerin gündeminde oldu. Bir şekilde bugüne dek gerçekleşmesi ise mümkün olmadı. Ama Harbiye Camii diye bir proje duyanınız var mı gerçekten? Ama Alper Görmüş ya duymuş, ya da Topbaş ve Işıklar'ın kendisini kandırmalarına izin vererek görmüş, duymuş gibi yapıyor.

İşin aslı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Harbiye Kongre Vadisi projesi kapsamında yıkılacağı bildirilen yerlerden biri idi Muhsin Ertuğrul Sahnesi. Başta tiyatrocular, bir kısım muhalif ses bu projeye "burası İstanbul, giden gelmez" diyerek itiraz ettiler, yürüdüler, yazdılar, çizdiler. . .

Bu itirazlara karşı aradan epey bir zaman geçip de yıkım arifesine gelindiğinde bizzat Kadir Topbaş *aynen* şu sözleri söyledi:

İstanbul'u önemsiyoruz, maalesef bizim eksikliğimizden yanlış anlamalar oldu Muhsin Ertuğrul'u kaldırıp yok edip bugüne kadar güzel hizmet vermiş simge haline gelmiş bu yeri yıkmayı hiç düşünmedik asla böyle niyetimiz olmadı onu daha mükemmel hale getireceğiz. Daha modern bir yapı olacak.⁷

Dikkat buyrun lütfen, Topbaş bu sözleri Muhsin Ertuğrul Sahnesi'yle ilgili tepkilerden, hatta konunun 2007 Kasım'ında TBMM gündemine gelmesinden aylar sonra söylüyor. Tepkiler başladığında söz gelimi tiyatrocular yürüdüğünde böyle bir muhatapları yok. Diğer deyişle ortada -Topbaş yönetimindeki İstanbul'da hiçbir zaman olmadığı gibi- yurttaşların katılımına açık, şeffaf, bilgi sahibi olduğumuz bir proje, iş yok. (Yok ki aylar sonra Topbaş bile "bizim eksikliğimizden yanlış anlamalar oldu" diyor.)

Bu noktada uzun bir parantez açmamız, Görmüş'ün tutumunu tüm açıklığıyla görmek bakımından zorunlu. Görmüş cami meselesinde arşivden somut bir örnek veriyor aslında, 3 Nisan 2008 günlü *Milliyet*'te yayımlanan Serfiraz Ergun'un yazısını. Ancak

⁷*Sabah*, 9 Şubat 2008.

Ergun'un yazısına, bu yazının Görmüş'çe alıntılanan kısmına ve Görmüş'ün yazısının tamamına baktığınızda Görmüş'ün gazetecilik eksikliği bir yana, arşivden cımbızlama yaptığını anlıyoruz. Ergun'un yazısı, Kadir Topbaş'ın, Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde yıkım başladıktan sonra tepkileri hafifletmek için gazetecilere verdiği kahvaltıda konuşulanlarla ilgili yorumlarından oluşuyor. Topbaş orada da camiden bahsediyor; ki aslında bu kamuoyunda cami lafının geçtiği ilk yer. Topbaş alaycı biçimde "Muhsin Ertuğrul Sahnesi'ni yıkıp yerine cami yapacağımızı sanıyorlar," diyor. Bunun üzerine Serfiraz Ergun da AKP öncülü partilerin Taksim Camii ısrarlarını hatırlatarak, Görmüş'ün kendi tezini güçlendirmek için alıntılacağı şu sözleri ediyor: "Yalan mı? AKP'nin kökleri olan partiler 'Taksim'e cami' diye tutturmadı mı? Yaptıkları ilk icraat İstanbul'un kaldırım taşlarını yeşile boyamak değil miydi?"

Görmüş niyeyse Ergun'un sözlerinin devamını almamış. Biz alalım:

Güven dediğin şey zamanla oluşur, lafla değil. Bekleyip göreceğiz. Kenan Işık da Orhan Alkaya da Başkan Topbaş'ın atadığı tiyatrocular. Onların icraatını da bekleyip göreceğiz.

Görmüş'ün Ergun'un yazısından alıntı yapmasının sebebi ise şu sözleri söyleyen Topbaş'la empati kurmamızı sağlamak:

O günlerde "Buraya cami yapacaklar" dediler. Bu kadar önyargı ve yargısız infaz olabilir. "Yok buraya alışveriş merkezi yapacaklar, otel yapacaklar" dediler. Böyle bir güvensizlik olabilir mi? Bunu söyleyenler, bir yerden duymadıkları halde uyduran insanlar, "Ben insanım" diye nasıl dolaşabiliyorlar? Bir yerden duymamışsınız, kendiniz uyduruyorsunuz ve yalan söylüyorsunuz.

Topbaş insanların insanlığını sorgularken hiç kuşku yok, terbiye sınırlarını aşıyor. Yine hiç kuşku yok ki –detaylarını okuyacağınız üzere– Mart 2007'de tepkiler başladığında ortada tiyatro projesi falan yok. Öyle olsaydı Topbaş bir yıl boyunca kulağının üzerine yatmaz, o lafları, gösterileri sineye çekmezdi. Ama bunlar çok önemli değil. Önemli olan Alper Görmüş'ün arşivi kötüye kullanmayı göze alması. Çünkü aslında görüldüğü üzere Görmüş arşive bakmaktan imtina etmiyor, ama derdi görebildiğimiz kadarıyla hakikat olmadığı için sadece işine yarayacak, araçsallaştıracağı malzemeleri topluyor ve arşivde Muhsin Ertuğrul Sahnesi ile cami sözcüğünün yan yana geldiği tek örneği iddiasına dayanak yapabiliyor.⁸ Otel ya da kongre salonu yeterli değil çünkü, vurucu olmak için camiye ihtiyaç var.

Ama Topbaş Türkiye tipi bir politikacı. O, bir sene sonra çıkar ne dediğini unutup ya da gerçeği tersine çevirip ona buna çamur atabilir, sizi ekranda izletip rezil edeceğim diye tehditler savurabilir. Örneğin aynı Topbaş, 2008 Martı'nda "Şişhane'deki Türk Hava Yolları eski binasını çok önemli ve ideal boyutta bir sahne haline getireceğiz" demiş, ulaşım akslarının ortasında kalan bu noktaya Şehir Tiyatroları Beyoğlu Sahnesi'ni inşa edeceklerini açıklamıştı. Halbuki bu açıklamayı yaptığı sırada dahi bah-

⁸Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin yıkım kararı nedeniyle kaleme alınan yazılara örnek olarak: Atilla Birkiye, *Referans*, 22 Eylül 2007; Hasan Anamur, *Radikal*, 3 Kasım 2007; Yalçın Bayer, *Hürriyet*, 14 Ekim 2007...

settiği THY binası çoktan nikah dairesine dönüştürülmüştü bile.⁹ Belediye Başkanı Kadir Topbaş bu. İyi de Alper Görmüş'e ne oluyor?

Biraz daha ileri gidelim, Alper Görmüş gibi konunun tek tarafını oluşturan Kadir Topbaş'ı kadir-i mutlak kabul etmeyelim; o tarihlerde sesini yükseltenler bugün ne diyorlar bir bakalım:

Rejisör Hülya Karakaş: Orada gerçekten önceki kadar bağımsız bir tiyatro olacak mı, henüz bilmiyoruz. Bu protestoları yapmasaydık, burası yine bir tiyatro sahnesi olacak mıydı? Hiç sanmıyorum. "Özür diliyorum, çok güzel bir mekan açtınız buraya" derim ama aynı zamanda "iyi ki bu muhalefeti yapmışım" da derim. Bunda Kadir Topbaş'ın dediği gibi, teşhir edilecek hiçbir şey göremiyorum ve bunun ayıp bir şey olduğunu düşünüyorum.

Rejisör ve oyuncu Ragıp Yavuz: "Kongre Vadisi"yle ilgili projede Muhsin Ertuğrul Sahnesi, Şehir Tiyatroları'na bağlı bir sahne olarak yer almıyordu. Sonra planların içine Şehir Tiyatrosu yönetimini dahil ettiler. Özellikle Orhan Alkaya'nın genel sanat yönetmeni olduğu dönemde biz bu sürece aktif olarak katıldık. Ve Kongre Vadisi'nde, kongre sarayının dışında, bağımsız bir Muhsin Ertuğrul binası inşaatının teminatını aldık Kadir Topbaş'dan. Tüm bunları sağlayan bizim protestolarımız ve kamuoyu oluşturmak için yapmış olduğumuz çalışmalar. (...) Belgele gelince... Kadir Topbaş, o zaman sanatçıların bir anlamda gönlünü almak istemişti. Tekrar arayı açmak istiyorsa kendi bilir. Kaldı ki ben Şehir Tiyatrosu regisörü olarak geçen hafta binayı gezdim. Dıştan bakıldığında devasa bir yapı görülüyor. Ama yeni yapılan Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin teknik olanakları eskisinden çok daha kötü. Bu yüzden de hala teslim alınmış değil.

İBB Şehir Tiyatroları eski genel sanat yönetmeni Orhan Alkaya: Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin en iyi koşullarda yapılmasının sözünü biz vermiştik. Protestoların mutlaka payı olmuştur. Mutlaka bizim çalışmalarımızın getirdiği çok önemli şeyler oldu. Mesela idari binaların geri alınması... En başında, yani ilk projede tiyatro binası da düşünülüyordu. Sonra tiyatro binası, daha sonra da idari binalar eklendi. Tabii ki payı oldu bu muhalefetin, protestoların. Ben protestocuların çok büyük bölümünün iyi niyetli olduklarını zaten biliyorum. Ama az sayıda da olsa muhalefet etmek için muhalefet edenler vardı tabii.¹⁰

Topbaş'ın, Işıklar'ın ve Görmüş'ün tasavvurlarından ne kadar da farklı değil mi? İstanbul'da paraya tahvil edilebilecek ne varsa bunun için çalışan bir yönetim, "yıkacağım" diyor, sebebini açıklamıyor, aylar sonra "eksikliğimizden yanlış anlaşıldık" diye itirafta bulunuyor ve sahneyi yıkıyor, bir sene boyunca yine sesini çıkarmıyor, sonra da "alın işte tiyatro yaptım n'aber, bir de bana cami yapacaksın buraya demiştiniz, sizi

⁹Bunu, Coşkun Büktel'in, Şişhane'deki THY binasıyla ilgili olarak Topbaş'ın yalanlarını teşhir eden kapsamlı yazısından öğreniyoruz: "Somut sonuçları gözümüzle görmedikçe, sanatsal ve siyasal aktörlerin hiçbir vaadine inanmıyoruz!", <http://getir.net/fce>, Erişim tarihi: 18 Ocak 2010. Büktel'in yazısı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Topbaş'ın, Muhsin Ertuğrul, Üsküdar Müsahipzade, Şişhane Sahnesi Projelerinin Tanıtım Toplantısı konuşmasındaki bu beyanatının kaynağını da sunuyor: "Her ilçeye bir tiyatro salonu ve kültür merkezi... ", İstanbul Büyükşehir Belediyesi, <http://getir.net/fcd>, 27 Mart 2008, Erişim tarihi: 18 Ocak 2010.

¹⁰Milliyet Caddesi eki, 5 Ocak 2010.

belgeselle rezil edeyim de görün" diyor.¹¹ Tüm bu zırvalığın üzerine Alper Görmüş bize ne diyor, merak ederseniz:

Star gazetesi, bir zamanların "cami yapacaklar, otel yapacaklar" protestocularına, "Sahne yeniden açılıyor, ne diyorsunuz" diye sormuş... Cevaplar daha çok "Yanılmışız, yanılmaktan da memnunuz" ekseninde yoğunlaşıyor. İlk bakışta saçma gibi görünse de bence sapına kadar doğru ve yerinde bir soru soracağım: "Sizce, protestocular gerçekten memnun mu sonuçtan? Belediye, 'çok daha modern yeni bir tiyatro yapacağız' sözünü tutmayıp, orada protestocuların iddia ettiği gibi cami, vb. inşaatına girişeydi daha memnun olmazlar mıydı?" Ben, kesinlikle daha memnun olacaklarını düşünüyorum. Çünkü böylece, iktidarda "bizim hayat tarzımız"ı yerle yeksân etmek isteyen bir "düşman"ın olduğu, "uyuyan kalabalıklar"a gösterilmiş olacaktı.

Alper Görmüş tespitlerini niyet okumalarla kuvvetlendiriyor; ama tespite dayanak örnekler yanlış. Ne dünyayı kurtaran metrobüsler var, ne de "Tiyatroyu yıkıp cami yapacaklar!" diye bağırırlar. (Doğal olarak sorusu sadece "ilk bakışta saçma gibi" görünmüyor.) E ne yapacağız şimdi? Herhalde iki yanlış örnek ile varılan olguyu (eleştirel / muhalif gazetecilik ayrımı) tartışamayacağız. Aslında çok yararlı olabilecek o yolu Görmüş açtığı gibi kendisi kapadı.

Hayra Vesile

Ama şu şerden bir hayır çıkarmaya çalışsak ve işte tam burada, çarpıtılmış haberlere (metrobüs fezada!) dayanılarak veya haberin sadece tek bir kaynağını mutlak doğru kabul ederek (cami yapacaksın dediler!), arşiv cımbızlayıp en uç örnek üzerinden genellemeye gidilerek yapılan bir medya eleştirisi tarzına itiraz etmeye başlasak mı acaba? Ki bu medya eleştirisinin yapıldığı köşe, her niyeyse enerjisinin neredeyse tamamını –öyle ya da böyle– kendisini mevcut iktidara muhalif olarak tanımlayan medyaya karşı harcarken... Ki o köşede mevcut iktidar yanlısı *Zaman*, *Yeni Şafak*, *Bugün*, *Anadolu'da Vakit*, *Sabah* ve *Star*'a yönelik neredeyse elle tutulur tek bir eleştiri yapılmıyorken... Ki o köşe kendisini gazeteciliğin öğretmeni, vicdanı, ruhu olarak konumlamışken...

Bizim böyle bir medya eleştirisine itirazımız var. Aksi taktirde Recep Tayyip Erdoğan'ın şu sözlerinde görüleceği üzere muktedirlerin yazdığı yalan yanlış bir tarihe göz yummuş olacağız:

Türkiye genelinde bütün tiyatroları yıktığımızı söylediler. Hepsini kaldırdığımızı, kaldıracığımızı söylediler. Allah aşkına böyle bir yaftayı yapıştırmaya, bizi böyle göstermeye, bizimle ilgili böyle bir imaj çizmeye kimin ne hakkı var? Üstelik dün ya da bugün sürekli yapıldı. Israrla yapılıyor. Şimdi çıkıyor bazıları diyor ki "Başbakan ve partisi gerekli güvenceyi vermiyor. Kitleleri ikna edemiyor, kitleler de

¹¹Oray Eğin, Muhsin Ertuğrul Sahnesi'yle ilgili tartışmaya farklı ama çok yerinde bir noktadan katılarak "Yıkılım yenisini yapalım," zihniyetini eleştiriyor: "Yıkılan tiyatronun medyadaki değişimlerle ne ilgisi var?", *Akşam*, 11 Ocak 2010, <http://getir.net/tg4>, Erişim tarihi: 12 Ocak.

böyle düşünüyor". Allah aşkına "tiyatroyu yıkıyorlar, cami yapacaklar" iddiasının ben neresine cevap vereyim, neresini düzeltereğim ki? Bu düzelmez. Bu tür dedikoduların, söylentilerin, izanların, ithamların, iftiraların peşine düşsem onları düzeltmeye kalksam veya kalksak bu ülkede biz taş üstüne taş koyamayız.¹²

Erdoğan bu sözleri tam da yerinde ve zamanında söyledi: Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin açılış töreninde! Böylece medya yalanlarının sonuçları elle tutulur somut bir örneğe dönüşmüş oldu. Medyatik bir olayın, üstünden sadece bir yıl geçtikten sonra, medya tarafından nasıl çarpıtıldığını ya da çarpıtılmasına müsaade edildiğini ve iktidar partisinin bu sayede, başbakanın ağzından, yeni bir mazlum edebiyatı yarattığını ve prim yaptığını görmüş olduk.

Alper Görmüş'ün içi rahat etsin. Türkiye'de güçlü bir muhalif medya yok. Olsa, ne Topbaş, ne Erdoğan koca bir ülkeye böylesi bir mazlum edebiyatını yutturabilirler. O yüzden, bitirirken, asli derdimizi bir kere daha telaffuz edelim: Sureta haktan görünerek yapılan tarafgir bir medya eleştirisine itirazımız var. Bunun belleten edasıyla yapılmasına itirazımız var. Çifte standartlı olmasına itirazımız var. Zira bu tarz bir medya eleştirisi, biri ya da diğeri ama her daim muktedirlerin ekmeğine yağ sürüyor.

¹²Başbakan Erdoğan'ın, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yeniden düzenlediği Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nin açılışında yaptığı konuşmadan. *HaberTürk*, 16 Ocak 2010, <http://getir.net/fc7>, Erişim tarihi: 17 Ocak 2010. Tiyatro eleştirmeni Feridun Çetinkaya'nın, Muhsin Ertuğrul Sahnesi'yle ilgili, medyanın "cami dezenformasyonu"nu da eleştiren, 16 Ocak 2010 tarihli yazısına da bakılmalı: <http://getir.net/fcf>, Erişim tarihi: 18 Ocak 2010.